

Bromma 2020-10-07

YTTRANDE

Diakonia

Box 14038

167 14 BROMMA

Dnr: UD2020/09733/UD

Utrikesdepartementet

Enheten för Internationell handelspolitik och EU's inre marknad

103 33 Stockholm

Diakonias svar på: Promemorian UD2020/09733/UD Kompletterande bestämmelser till EU's konfliktmineralförordning.

Inledning

Diakonia välkomnar möjligheten att lämna remiss på promemorian om Kompletterande bestämmelser till EU's konfliktmineralförordning.

Diakonia har under en lång tid arbetat med frågan om kopplingen mellan illegal utvinning av mineral och hur detta bidrar till-, eller förvärrar konflikter samt bidrar till brott mot internationell rätt. Vi har också både på plats och inom internationella samarbetsprojekt följt hur plundring och illegal utvinning av mineraler skapar biståndsberoende och hindrar utveckling och rättssäkerhet. Samt hur det underminerar möjligheterna för företag som vill etablera verksamhet enligt lagliga och normala marknadsekonomiska förutsättningar.

Framför allt driver Diakonia ett rättighetsbaserat perspektiv som utgår från att stötta civilbefolkning i konflikter, och lokalbefolkning i områden som drabbas av konsekvenserna av illegal utvinning/plundring av mineral.

Diakonia har genom åren genomfört fältstudier i egen regi eller i samverkan med både internationella aktörer, vi arbetar med lokala partners som stöttar och bedriver utbildning tillsammans med civilsamhälle och arbetare inom småskalig gruvdrift (så kallad artisan mining). Vi arbetar också med lokala organisationer som specialiserat sig på rättighetsfrågor och på kvinnors situation inom den småskaliga utvinningen.

Vi har också en lång historia av dialog med näringslivets aktörer både i den länder där utvinning pågår och på svensk och europeisk nivå. Exempelvis genom utbildningar för företag där vi bidrar med kompetens för att förstå förhållanden för lokalbefolkning och aktörer inom utvinning och lokala värdekedjor.

Diakonia spelar en aktiv roll i flera internationella nätverk som arbetar med dessa frågor. Exempelvis Europeiska Centralafrikanätverket EURAC¹, samt European Partnership for responsible minerals EPRM², och samverkar även med flera expertorganisationer inom dessa områden.

Diakonia och våra lokala partnerorganisationer ser det som prioriterat att arbeta för att minska de skadliga effekterna av plundring/illegal utvinning av mineraler, liksom att arbeta för rättvisa och säkra arbetsvillkor för både gruvarbetare och de människor som idag finns i lokala värdekedjorna kring utvinningsindustrier.

För oss har det också en hög prioritet att den illegala utvinning som idag bidrar till korrupktion, konflikter och biståndsberoende ersätts av laglig verksamhet som bidrar till att bygga upp fredliga och rättssäkra samhällen, där människor för möjligheten att kunna försörja sig med rimliga villkor på säkra och rättvisa arbetsplatser.

Allmänt om EU's direktiv:

I maj 2017 välkomnade Diakonia EU-kommissioners initiativ att införa krav aktsamhet vid import av på de så kallade konfliktmineralerna tenn, tantal, wolfram och guld (Även kallat 3TG-minerals efter Tin, Tantal, Tungsten, Gold) från konflikttrabbade områden.

¹ <https://www.eurac-network.org/en>

² <https://europeanpartnership-responsibleminerals.eu/>

Samtidigt anser Diakonia att EU kommissionens initiativ inte nådde hela vägen fram exempelvis när det gäller uppföljning av konfliktmineral som ingår i färdiga produkter och komponenter som importeras till EU vid tillverkning i 3'e land. Samt de stora volymer som idag krävs för att en importör skall vara ålagt krav på aktsamhet och redovisning vid import av de aktuella mineralerna.

Glädjande nog har näringslivet i Sverige i många fall frivilligt tillämpat rutiner som ligger högre än de längsta kraven i EU kommissionens direktiv. Vilket vi välkomna och gjort att Diakonia tagit på sig rollen som resurs i utbildningar och aktiviteter ihop med näringslivets aktörer.

En lärdom från de senaste åren är att listan de 4 konfliktmineraler som var aktuella när arbetet med EU direktivet inleddes i dagsläget blivit alltför begränsad. Den tekniska utvecklingen under bara de senaste åren har gjort att efterfrågan ökat på "nya" mineraler (Cobolt, Lithium, RER (jordartsmineraler)) som bidrar till likande effekter som de nuvarande 4 definierande konfliktmineralerna. Därför borde en viktig punkt inför översynen av EU's konfliktmineraldirektiv 2023 vara att öppna upp för att inkludera ytterligare mineral i regelverket.

Positivt om det svenska förslaget för kompletterande bestämmelser till EU's konfliktmineralförordning:

- Diakonia delar promemorians analys att EU förordningen 2017/821 är bindande för EU's medlemsstater, och därför skall anses som direkt tillämplig i Sverige från och med 1 januari 2021.
- Diakonia delar promemorians analys att SGU (Statens Geologiska undersökning) är lämpligt som behörig myndighet för EU:s konfliktmineralförordning i Sverige enligt de krav som ställs på en behörig myndighet i EU:s konfliktmineralförordning.
- Diakonia delar promemorians analys att utforma de svenska kompletterande skrivningarna till EU's konfliktmineralförordning som en dynamisk hänvisning. Detta ger möjlighet att på ett enklare sätt anpassa sig till utvecklingen från den relativt närliggande (2023) översynen EU's konfliktmineralförordning.

- Diakonia delar promemorians analys att det är fördelaktigt att basera uppföljning på OEDC´s regelverk för DueDiligence i mineralkedjor då det idag utvecklats till en standard där det finns utbildningar, stödfunktioner och referenser hur man kan arbeta med detta regelverk.

Diakonia´s förslag på ändringar och kompletterande bestämmelser till EU´s konfliktmineralförordning:

1. En skrivning där det grundläggande syftet att öka respekten för de mänskliga rättigheterna framgår.

Diskussionen och processen kring EU-kommissioners initiativ att införa krav aktsamhet vid import av konfliktmineraler, tillkom som en konsekvens av de svåra brott mot de mänskliga rättigheterna som plundring/illegal utvinning av konfliktmineral lett till.

På samma sätt har den grundläggande drivkraften för utformningen EU direktiv varit att öka respekten för de mänskliga rättigheterna. Detta är en så pass viktig utgångspunkt att den tydligare borde framgå i den föreslagna texten. Exempelvis inledningen 1 §

- 1.1 Diakonia anser att texterna till förordningen med kompletterande bestämmelser till EU´s konfliktmineralförordning ska innehålla en tydligare hänvisning till de mänskliga rättigheterna. Detta kan göras utan att texten förlorar sin praktiska tydlighet och användbarhet.

2. Konsekvenser för aktörer som inte uppfyller krav på rimlig aktsamhet, eller som inte samarbetar med myndigheter för att kunna genomföra kontroll eller inspektioner

Diakonia anser att det är olyckligt att det i dagsläget inte ingår möjlighet att ålägga sanktioner på företag som inte samarbetar med myndigheter eller uppfyller krav på rimlig aktsamhet vid import av konfliktmineral.

Det är dels motsägelsefullt med obligatoriska regelverk som inte kan följas upp med tvingande åtgärder eller sanktioner för den som inte respekterar regelverket.

Det är dessutom en orättvisa mot den (förhoppningsvis majoritet) företag som väljer att agera enligt regelverket.

Det är dessutom en fråga om transparens gentemot kunder som måste ha en möjlighet att välja produkter där man kan vara säker på att de komponenter som används inte kommer från plundring eller illegal utvinning.

Samtidigt kan vi ha en förståelse för den motsättning i regelverket som beskrivs i promemorian kapitel 4.1.4 sidan 22 där medlemsstaterna både skall fastställa bestämmelser vid överträdelser, men att de behöriga myndigheterna inte i dagsläget har befogenhet att ålägga unionsimportörer sanktioner.

Trots det delar Diakonia inte promemorians slutsats att det inte bör införas bestämmelser om överträdelser utan lämnar ett antal förslag som borde gärna det möjligt att gå vidare trots de begränsningar som påpekats under 4.1.4.

2.1 Diakonia föreslår att Sveriges regering vid översynen av EU's konfliktmineralförordning 2023 påpekar behoven av sanktioner som är gemensamma för alla EU-länder och driver på för en utveckling där det införs sanktionsmöjligheter mot importörer som överträder den aktuella förordningen eller inte samarbetar med myndigheter vid kontroll och uppföljning.

2.2 Diakonia föreslår att lagstiftaren utreder möjligheter att tills vidare tillämpa generella sanktioner från andra områden som används för företag som inte lämnar in uppgifter till myndigheter exempelvis för deklARATIONER, redovisningar.

2.3 Diakonia föreslår att SGU som behörig myndighet regelbundet (exempelvis uppdatering varje kvartal) publicerar en lista på importörer som inte följer förordningen. Det gör det möjligt för tillverkare, återförsäljare och möjliga slutkunder att undvika material vars ursprung inte kan garanteras enligt kraven om tillbörlig aktsamhet. En sådan lista (även om det förhoppningsvis kommer vara tom) fokuserar på behoven hos kunder och tillverkare och har en funktion oavsett om det finns eller inte finns möjligheter att även ålägga sanktioner på dessa importörer

Med vänliga hälsningar, Diakonia gm

Joakim Wohlfeil

Policy Officer / Conflict and Justice

Mobile (Sweden): +46(0) 705 156145

Address: Diakonia, Box 14038, SE-167 14 Bromma, Sweden

Diakonia – People changing the world www.diakonia.se

Miss inte vår blogg www.diakoniablogg.se

MEMBER OF **actalliance**